

Wyrok z dnia 14 czerwca 2005 r.

I UK 280/04

Korzystanie z urlopu wychowawczego lub pobieranie zasiłku macierzyńskiego albo zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego (art. 6 ust. 1 pkt 19 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, Dz.U. Nr 137, poz. 887 ze zm.) stanowi odrębny tytuł obowiązkowego ubezpieczenia społecznego (art. 9 ust. 6 tej ustawy), co w razie prowadzenia działalności pozarolniczej rodzi obowiązek opłacania składek z tytułu tej działalności, bez względu na równoczesne pozostawanie w stosunku pracy.

Przewodniczący SSN Zbigniew Hajn, Sędziowie SN: Andrzej Kijowski, Roman Kuczyński (sprawozdawca)

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 14 czerwca 2005 r. sprawy z odwołania Beaty R. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w Ł. o podleganie ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej, na skutek kasacji odwołującej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 22 czerwca 2004 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e n i e

Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w Ł. decyzją z dnia 4 czerwca 2003 r. stwierdził, że Beata R. od dnia 20 sierpnia 2000 r. do dnia 17 lutego 2001 r. nie podlegała obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowemu, wypadkowemu i chorobowemu z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę w P.P.H.U. „T.”, nie podlegała obowiązkowym ubezpieczeniom: emerytalnemu i rentowym z tytułu pobierania zasiłku macierzyńskiego, natomiast podlegała w tym okresie obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowemu i wypadkowemu z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej.

Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi wyrokiem z dnia 10 lipca 2003r. oddalił odwołanie ubezpieczonej od wyżej wymienionej decyzji. Sąd pierwszej instancji wywiódł, że zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt. 1 i 5 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 137, poz. 887 ze zm.) obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym podlegają między innymi pracownicy oraz osoby prowadzące pozarolniczą działalność oraz osoby z nimi współpracujące. Jednakże osoby będące pracownikami i spełniające jednocześnie warunki do objęcia ich obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowym z innych tytułów, są obejmowane ubezpieczeniami tylko z tytułu stosunku pracy.

Sąd Okręgowy uznał, że w okresie pobierania zasiłku macierzyńskiego Beata R. nie podlegała ubezpieczeniom społecznym z tytułu zatrudnienia, ale z uwagi na inny tytuł rodzący obowiązek ubezpieczenia, tj. prowadzenie pozarolniczej działalności, miała obowiązek opłacania składek.

Sąd Apelacyjny w Łodzi wyrokiem z dnia 22 czerwca 2004 r. oddalił apelację ubezpieczonej, dzieląc w pełni argumentację Sądu pierwszej instancji.

W kasacji ubezpieczonej od powyższego orzeczenia zarzucono naruszenie prawa materialnego, tj. art. 9 ust. 6 w związku z art. 9 ust. 1 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, przez niesłuszne uznanie, że inne tytuły rodzące obowiązek ubezpieczeń społecznych, o których jest mowa w pierwszym wyżej powołanym przepisie, nie obejmują obowiązku ubezpieczenia z tytułu pozostawania w stosunku pracy, jeżeli osoba pobierająca zasiłek macierzyński jednocześnie pozostaje w stosunku pracy i prowadzi działalność gospodarczą, oraz niesłuszne uznanie, że ubezpieczona pobierając zasiłek macierzyński w okresie 20 sierpnia 2000 r. - 17 lutego 2001 r. i jednocześnie będąc w tym samym czasie pracownikiem w P.P.H.U. „T.” oraz prowadząc działalność gospodarczą w ramach spółki cywilnej „B.” podlegała ubezpieczeniu nie z tytułu pozostawania w stosunku pracy, lecz ubezpieczeniu z tytułu działalności gospodarczej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Spór w niniejszej sprawie sprowadza się w istocie do ustalenia, czy odwołująca korzystając z urlopu macierzyńskiego i prowadząc w tym samym czasie pozarolniczą działalność gospodarczą podlega z tego tytułu obowiązkowemu ubezpieczeniu emerytalnemu, rentowemu i wypadkowemu, i czy w związku z tym zobowiązana jest

do uiszczenia zaległych składek wraz z należnymi odsetkami za zwłokę, zgodnie z decyzją Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w Ł. Ponadto w ocenie Sądu Najwyższego w niniejszej sprawie należy ustalić, czy na podstawie unormowań ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych pobierany zasiłek macierzyński stanowi odrębny tytuł do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych. Zakres podmiotowy przymusu ubezpieczeń emerytalnego i rentowego wyznaczają art. 6, 8 i 9 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych. Obowiązkowym ubezpieczeniom podlegają (między innymi) „osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są pracownikami” (art. 6 ust. 1 pkt 1), a także te, które są „osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność gospodarczą” (art. 6 ust. 1 pkt 5) oraz również osoby przebywające na urloпах wychowawczych lub pobierających zasiłek macierzyński albo zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego (art. 6 ust. 1 pkt 19). Ustawodawca przyjął zasadę przymusu ubezpieczeń z jednego tytułu. Dlatego też, zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy, osoby będące pracownikami, „spełniające jednocześnie warunki do objęcia ich obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowym z innych tytułów”, są obejmowane ubezpieczeniami tylko z jednego tytułu. Jak wynika z art. 9 ust. 6 ustawy w związku z jej art. 6 ust. 1 pkt 19, przymus ubezpieczenia w odniesieniu do osób pobierających zasiłek macierzyński istnieje tylko wtedy, gdy „nie mają ustalonego prawa do emerytury lub renty i nie mają innych tytułów rodzących obowiązek ubezpieczeń społecznych”. Z powołanych przepisów nie wynika przymus ich ubezpieczenia z tych innych tytułów. Wynika z nich tyle tylko, że względem osób przebywających na urloпах macierzyńskim i wychowawczym mających inny niż korzystanie z tych urloпов tytuł rodzący obowiązek ubezpieczenia, nie powstaje obowiązek ubezpieczeń na podstawie art. 6 ust. 1 pkt 19 ustawy.

Zasadniczą dla rozstrzygnięcia rozpoznawanej sprawy jest kwestia, czy wnioskodawczyni korzystająca z urloпу macierzyńskiego miała w tym okresie inny tytuł ubezpieczenia niż opisany w art. 6 ust. 1 pkt 19 ustawy, czy nie, a jeżeli miała - to z którego tytułu obowiązana była do uiszczenia składek z ubezpieczenia społecznego. W konsekwencji, czy będąc pracownikiem i podlegając z tego tytułu przymusowi ubezpieczenia, powinna być objęta obowiązkiem ubezpieczeń z tytułu jednoczesnego prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej. Urloп macierzyński (art. 180 k.p.) jest obligatoryjnym dla pracodawcy okresem zwolnienia pracownika z obowiązku świadczenia pracy i jest zwolnieniem od pracy, podczas którego pracownik

nie zachowuje prawa do wynagrodzenia. Utrata możliwości zarobkowania rekompensowana jest świadczeniami z zabezpieczenia społecznego - zasiłkiem macierzyńskim z chorobowego ubezpieczenia społecznego zgodnie z art. 2 pkt 5 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (jednolity tekst: Dz.U. z 2005 r. Nr 31, poz. 267 ze zm.). Skoro pracownik podczas pobierania zasiłku macierzyńskiego nie zachowuje prawa do wynagrodzenia, a zgodnie z art. 16 ust 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych składki na ubezpieczenie społeczne pracowników finansują - w przypadku ubezpieczenia chorobowego w całości z własnych środków ubezpieczeni; w przypadku ubezpieczenia emerytalnego i rentowego w równych częściach ubezpieczony i płatnik (pracodawca); w przypadku ubezpieczenia wypadkowego w całości płatnik (pracodawca) składek, mając jednocześnie na uwadze, że na podstawie ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa zasiłek macierzyński jest objęty ubezpieczeniem chorobowym, to należy się zgodzić, że ustał tytuł do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych ze stosunku pracy. Tak więc przerwy w świadczeniu pracy z tytułu urodzenia dziecka i sprawowania nad nim osobistej opieki mają skutek - po stronie pracownika - w postaci braku środków na uiszczenie składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe, które pochodzą w części z wynagrodzenia za pracę. Natomiast po stronie pracodawcy ze względu na brak świadczenia pracy przez pracownika, odpada tytuł do ponoszenia kosztów składki ubezpieczenia emerytalnego i rentowego z art. 16 ust. 8 ustawy systemowej, który stanowi, że w przypadku osób pobierających zasiłek macierzyński składki ubezpieczenia emerytalnego i rentowego finansuje w całości budżet państwa. Z powyższego wynika, że ustawodawca na czas opieki nad dzieckiem w miejsce stosunku pracy wprowadził odrębny tytuł do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych w postaci zasiłku macierzyńskiego. Natomiast ze względu na przedmiot ubezpieczenia chorobowego, ochrony takich zdarzeń jak wypadki przy pracy i choroby zawodowe, w czasie opieki nad dzieckiem podczas pobierania zasiłku macierzyńskiego osoby te nie podlegają ubezpieczeniu wypadkowemu zgodnie z art. 12 ust. 2 ustawy systemowej.

Dlatego mając na uwadze art. 9 ust. 6 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, który stanowi, że osoby przebywające na urlopach wychowawczych podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowemu, jeżeli nie mają ustalonego prawa do emerytury lub renty i nie mają innych tytułów rodzających obo-

wiązek ubezpieczeń społecznych oraz art. 6 ust. 1 pkt 5 tej ustawy obejmujący obowiązkowym ubezpieczeniem emerytalnym i rentowym osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność gospodarczą oraz osobami z nimi współpracującymi - obowiązek ubezpieczenia emerytalno-rentowego wnioskodawczynie przestał od dnia 20 sierpnia 2000 r. do 17 lutego 2001 r., wypływać z zatrudnienia, a powstał - z uwagi na korzystanie z urlopu wychowawczego - z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej. Podobny pogląd wyraził Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 19 marca 2003 r., II UK 157/02.

Mając powyższe na względzie Sąd Najwyższy, stosownie do art. 393¹² k.p.c., orzekł jak w sentencji.

=====